

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De actibus humanis - Cod. Ettenheim-Münster 325

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[S.l.], [17. Jahrh.]

Disputatio 4ta

[urn:nbn:de:bsz:31-131633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131633)

Disputatio. 7. Articulus. 1. S. 1.

sequendo sententiam minus probabilem relicta probabiliore et tutiore sequor sententiam probabiliorem et comiorem Doctorum, cum longi plures doceant hoc esse licitum. Quod sententiam minus probabilem relicta probabiliore ac tutiore, verè tamen adhuc probabilem sequendo honestè et prudenter operor. In quo discursu major est saltem moraliter certa, vel uno evidens: minor quoque talis est: quod enim conclusio, qua est ultimum dictamen conscientiae, est moraliter certa.

Disputatio 4ta.

De Conscientia probabili.

Articulus 1mus.

An in praxi liceat sequi sententias solum probabiles?

S. 1mus.

Prænotantur aliqua.

Dixi jam superius Conscientiam probabilem seu opinionem esse Judicium infirmum alicui parti præstitum, conjunctum cum fœdine, vel saltem de se conjungibile cum illa. Jam de hac ulterius notandum est i. opinionem verè probabilem esse, qua tam firma ratione fulcitur, ut Virum em prudentem possit movere ad assensum. Improbabilem verò esse eam, qua levis momenti motivo nititur, nec Viri prudentis assensum promeretur.

Notandum est. opinionem probabiliorem esse illam, qua firmiori fundamento fulcitur, sive demum majus hoc fundamentum consistat in probabilitate majore intrinseca, sive extrinseca, qua in auctoritate

126.

127.

De Conscientia probabilis.

maiore consistit. ubi tñ hoc em notandum e,
regulariter loquendo, ut ait Castropalas, eam
sententia probabilior e ee iudicanda, qua a pluri-
bus et doctioribz defendit, ut dixit Aristoteles,
i. logicorum. cap. i. q. prapumi debet, hoc ipso, q
plures ad ead defendenda concurrerint, eam effi-
ciori raõe ee suffulta, nisi aliunde infirmitas
raõis deprehendat, ut sapere fieri pot.

128. Notandũ. 3. alia sententia ee certo probabilis,
et alia probabiliter solum probabilis: alia
item magis tuta, alia minus tuta. Certo pro-
abilis e, de qua certũ e, q nihil motivo ma-
gno ponderis: probabiliter probabilis e, de qua
hoc n e certũ, sed tñ probabile. magis tuta
dicit, quã qui sequit, n pot peccare, aut salte re,
motior e a periculo peccandi. minus tuta e,
quã qui sequit, salte moraliter peccare pot.
ubi tñ hoc e notandũ, pãe subinde sententia magis
tuta ee probabilior alia tutiore: si sententia
negans obligacõem penitentiõis statim post commissũ
penatũ e certo probabilior opposita, et tñ e magis
tuta, ut in tract: de penit: diximus.

129. Notandũ. 4. alia probabilitate ee absoluta,
alia comparativa. per absolutã probabilitate hic
elligit, ita, qua nihil motivo, q salte secundum
se acceptũ e magni momenti, abstrahendo interim,
an em tale sit in comparacõe cum motivis oppo-
sitis. Hujusmodi probabilitate em hõit multa
sententia absurda, imò et heretica, q nempe
nituntur motivis aliquibz, qua penõm se precise
accepta merentur prudente a sensũ, nisi ab oppositis

Disputatio. 4. Articulus. i. S. i.

motivis enervarentur. Per probabilitate
vero comparativa intelligimus, quae inter motiva
magni momenti, em in comparatione cum motivis
oppositis, nec ab his enervantur, sed em stantibus illis,
omnibusq; rite expensis meritis assensu prudente.
et ejusmodi probabilitate comparativa nulla habet
sententia haeretica; q; motiva pro haeticorum erro-
ribus pugnantia prorsus enervantur ab oppositis
motivis catholicae veritatis. Nulla em sententia
absurda habet ejusmodi probabilitate, q; si tale
haberet, hoc ipso non esset absurda; ut patet.

Notandum. 5. potest contingere, ut sententia aliqua,
qua antea erat em comparative probabilis,
de novo incipiat fieri em comparative improba-
bilis, si nimirum incipiant illius fundamenta de
novo enervari, vel ob novam aliquam definitionem
Peculia, vel ob rationem aliquam de novo inventam, et
habentem evidentiam aut certitudinem saltem morale,
vel denique q; alias manifeste ostenditur, fundamenta
quibus illa habentem nitentur, nullis esse momenti.
Et opposito am fieri potest, ut sententia, qua antea
erat improbabilis, eo q; melius pro ea appareret
motivum magni momenti, de novo fiat probabilis
per hoc, q; de novo pro eadem inveniantur moti-
va magni momenti, ab opposita sententia motivis
non enervata.

Notandum. 6. generaliter et Universaliter loquendo non est
verum, q; auctoritas unius auctoris impressi absolute
et sine sufficienti ad reddendam aliquam sententiam theo-
logice probabile. ratio est, q; subinde fieri potest, ut
ejusmodi auctoritas per opposita sententia motiva

130.

131.

De Conscientia probabili.

energet, uti fit, q̄do pro sententia opposita stat
certa auctoritas Ecclesie, vel definitio, vel unani-
mis sanctorum Patrum et theologorum consensus
in materia fidei aut morum, aut ratio aliqua hinc
evidentia vel certitudine morale. Hinc merito
ab Alexandro VII. damnata est hæc propositio: si
liber sit alicujus junioris et moderni, debet opinio
cenferi probabilis, dum non constat rejecta esse à sede
Apostolica, aut improbabile.

132. Interim t̄m sapere em̄ auctoritas unig Viri docti et
probi sit sententia aliqua in re dubia facere pro-
babile, ut conder docent auctores post Navar.
Vasq: Henrig. Angelus, aliosq; allegatos apud
Cardenã in chrysi theologia, et hoc q̄m in
his casib; 1. respectu r̄m, q̄do hi bona fide
sequuntur ductu et auctoritate parochi, concio,
natoris aut Confessarij. Quia est, q̄ lumen r̄m
docet, illos prudenter fidere viro docto et probo,
et minimè suspecto, qui ex officio non tenent, nec
p̄nt discutere doctrinas theologicas, uti rudes
non p̄nt. 2. sit em̄ auctoritas aliquando
viri unig docti et probi sententia aliqua facere
per se probabile tunc, q̄do firma ratio fulcit,
et ab opposita sententia motivis non enervat, et q̄do
auctor alias h̄t judicium sanu, et doctrinã circa
quodvis objectu egregie instructu, sitq; idem
veritatis potius, quã novitatis amans, ac sua
sententia non obiter t̄m tradiderit, sed ex instituto
examinaverit. ejusmodi est auctoritas merito sit cen-
seri magni momenti, et hæc ratione plurime sen-
tentia, qua antea a patrociniis destituta erant,
sunt in Accademias inducta, ac postmodum cones facta.

Notandum. 7. aliud est opinio speculativa in probabile, et aliud est practice probabile. Speculativa probabilis est illa, qua propter firmitatem motivi sui de se meretur prudentem assensum, abstractendo tamen, an usus illius sit licitus vel non?
practice probabilis est illa, cujus usus probabiliter est licitus; si speculativa probabile est; imò ad auctoritatem probabilis, valida est absolutè per sola hæc verba collata: absolvo te: practice verò hoc nullò modo probabile est.

133.

Notandum 8. sermo impostus nobis non amplius est de dictamine proprio et immediatè procedente operis, sed tamen de dictamine remoto conscientia illud est fingi ex precedente disputatè debere esse moraliter certum, et non cum actuali conscientia potest esse conjunctum. Hinc tamen quæritur imposturum, utrum liceat sequi sententias probabiles tamen dictamen remotum, ita scilicet, ut ex reflexa probabilitatis cognitione potest elici dictamen conscientia ultimum moraliter certum, exclusivè omnis conscientie de inhonestate actionis ponenda.

134.

S. 20us.

An semper liceat sequi sententiam quamcumque probabilem, et minus tutam?

Dico. i. non licet sequi generatim et Universaliter sententiam quamcumque probabilem et minus tutam, cum tamen dictamen remotum conscientia. Ista nunc res post propositionem hanc damnatam ab Innocentio XI. Generatim, dum probabilitate extrinseca vel intrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatibus finibus non exeat, confisi aliquid

135.

De Conscientia probabili.

facimus, semper prudenter agimus.

136.

Probatur Conclusio i. ex eo qd multa em sententia haeretica sunt absolute probabiles, et tm eas sequi n licet, ut pote certo falsas et enervatas. Deinde q aliqua sententia probabiles versantur circa valore Sacramti, quas in praxi sequi n licet; sic q tota foa Sacramti pntentia in his Verbis consistat: absolve te, e sententia probabilis; imo speculativè probabilior, nullo modo tm eam sequi licet practice: pariter certu e, n licere medico in cura aegroti adhibere medicina probabile et minus tuam, si pot hberè certu, sic em Judex n pot ferre sententia juxta rades minus probabiles, sed debet nescio illa pronuntiare juxta probabiles.

137.

Probatur. 2. q aliqua sententia n sunt certo, sed tm probabiliter probabiliter probabiles comparative, si am has geram et Visiter sequi liceret, tunc vix foret tam absurda sententia, qua hois alias propensi ad lapiora n sibi fingerent, probabiliter ee probabile, q in duceret notabile moru perversitate. quapropter consuevit negari, tales tm probabiliter probabiles sententias sequi licere in operando, praesertim qd sunt minus tuta, tum propter periculum perversioris, tum q id nulla efficaci rase foa detur, tum em, q tales sententia n pot absolute ita judicari verè, sicut illa, qua sunt certo probabiles comparative.

138.

Probatur. 3. ad licite et honeste sequenda in praxi sententia aliqua theologica nescio requiritur, ut ex illa tqm ex objecto reflexè cognito deducatur

prius dictamen aliud propinuum ac moraliter certum,
 et practicum, sed non ex quacunque sententia probabili
 fit tale dictamen propinuum moraliter certum de
 iure. 2° non licet quacunque sententia probabile
 licite et honeste sequi. minor constat ex
 precedentibus duabus probationibus: hoc ipso est, quod
 multa sententia probabiles sint heretica, absur-
 da, et levi ratione firmata, et cum periculo
 propinuo conjuncta, non fit ex istis deduci dictamen
 practicum ac propinuum prudens et moraliter cer-
 tum, et consequenter non licet eas vixiliter sequi
 in huiusmodi dictamen remotum conscientie.

S. 3° tuius.

Quando non liceat sequi sententiam
 probabilem et minus tutam?

Dico. 2. 1° agitur de re pertinente ad valore
 alicujus Sacramenti, ita, ut sit periculum
 nullitatis ipsius Sacramenti, aut 2° agitur de
 re pertinente ad efficaciam vel ineffaciam
 medicinae, vel ad sententiam judicis, aut 3°
 agitur de gravi damno propinuo, quod sine magno
 incommodo nostro vitari potest, tunc per se loquendo,
 et quoad moraliter fieri potest, non licet sequi
 sententiam probabilem tantum, sed sequenda est proba-
 bilior et certior, si moraliter haberi possit.

139.

Dixi: per se loquendo, et quoad moraliter
 fieri potest: in casu est necessitatis, ubi certior
 vel probabilior haberi non potest, in administracione
 sacramentorum, ordinacione medicinae etc. tunc licet
 per accidens sequi probabile; imo ad hoc faciendum

140.

De Conscientia probabili.

hab. obligatio. Extra casus necessitatis quoque
sapienter sufficit probabilis notitia de dispositione
penitentis, et de integritate materiali confessionis,
quod certitudo moraliter haberi non potest, et quod
onus intolerabile confessariis, si probabilis iudi-
cio non possunt acquiescere. Ita tenet modo certa sententia.

141.

Quod conclusio ab initio posita est, quod si liceret
gratim esse in valore sacramenti, in iudicio et
medicina prescriptioe sequi sententiam in probabile,
relicta probabiliore, tunc sapientissime proxi-
maretur injuria et periculum perdenda salutis:
sacramenta quoque temere exponerentur periculo nul-
litatis, et induceretur summa capitas disciplina
in Ecclesia cum ruina aarum. quod clarum est, hoc
non licere.

S. 4tus.

Adiunguntur quasita.

142.

Quares. i. Unde cognosci potest, sententiam aliquam
esse veram et certo probabilem, tantique ponderis
motivo niti, ut viro prudenti potest assensum
suadere, non obstantibus motivis contrariis de facto
occurrentibus? R. cum P. Haunoldo
in casibus particularibus hoc potest facilius
deprehendi, quam ut in genere potest definiri.
Sicut tamen et recte dicitur, tunc de ejusmodi,
quod maiore vi pollet, quam illa motiva, qua
ordinarie cum falsitate conjunguntur. hoc
autem fit, quod sententia aliqua nititur motivo tenui,
et temere concepto.

Quares. 2. Cur Judex n̄ p̄sit. fidei f̄are dicta-
 men practicum proximum moraliter certum de li-
 centia sua alterius, si ead̄ minus probabile
 vellet adjudicare alicui parti, cum t̄n̄ alij fidei
 f̄are p̄sent tale dictamen, q̄o sequuntur
 sententias minus probabiles in alijs materijs
 licitis? R: ideo enim hoc n̄ p̄e, q̄
 aliud ē ead̄ eē probabile, et aliud ē sententia eē
 probabile, qua dicit, licitū ē pronuntiare Judici
 sententia pro ead̄ minus probabili. hoc sententiam
 nullo modo ē probabilis, sed falsa et ab Ecclia
 damnata. Unde n̄ p̄t adhiberi pro dictamine remo-
 to probabili, atq; ideo n̄ p̄t ex ea deduci dictamen
 proximum moraliter certum, deberet ē talis Judex
 ita secum discurrere: qui sequitur sententia minus
probabile, licite agit, sed ego adjudicando ead̄
huic parti habenti pro se ratio minus probabile,
sequor sententia minus probabile, q̄o licite ago ad,
judicando huic parti ead̄. tali am̄ modo n̄ p̄t secū
 discurrere; q̄ minor ē falsa et damnata ab Ecclia. q̄o.
 Quob̄ am̄ sententia hac: licitū ē pronuntiare Judici sententia
pro ead̄ minus probabili. falsa sit et merito dam-
 nata, inde patet, q̄ alias quivis ead̄ probabile pra-
 ferret probabiliori ex affectu amicitia, nobilitatis,
 potentia aut propria utilitatis, et si eent in manu
 Judicis opes et fortuna pauperū, proferunt inter tot
 ambiguitates, et interpretaciones juris, ubi n̄ facile
 contingeret, ut n̄ utraq; pars litigantium haberet pro se
 opinionē aliqua probabile. Idem dicendum ē de

143.

144.

De Conscientia probabili.

Medicis quoad medicinam probabilis, dum sit hinc certa, ta vel probabilior; nemo est dicit, sententia ista est probabile, qua asserit, licet sit uti medicina probabilis, si possit hinc certa. Quod est, si hoc est contra caritatem proximi, in eo contra justitiam ex ratione officij, et impliciti contractus.

Simili de causa est, licet probabile, suspensum sit, non est tamen, sed ferat, qua latet in summo, non tamen licet explorare seipsum, quod prudenter fundari potest, utrum non sit hoc, si charitas proximi aliud exigat.

145.

Quaerens 3. cum charitas proximi nos obliget ad non sequenda seipsum sententia probabilis, relicta probabiliore, cur non est charitas aut religio vel reverentia erga Deum, pro nos obliget ad beneplacitum dnum, et propulsiandas Dei injurias modo probabiliore et tutiore?

R. hoc ideo fieri, quod Deus non est capax altaris lucri vel damni, quod ut creatura hoc agat vel non agat, quod spectatis, sit sibi judicat formaliter honestum, vel inhonestum.

conspicimus autem, quomodo certo judicare potest, actio sua fore formaliter honesta, si hoc agat, quod omnibus spectatis judicat probabilius esse honestum, donec probetur, dari reflexam legem tutiorem se tractandi, sicut probatur, dari legem reflexam charitatis omittendi actio, ex qua grave damnum ipsi timetur, licet probabilis illud non sit accersendum ipsi.

146.

Quaerens 4. An in sacro tribunali liceat Confessario se conformare opinioni probabili poenitentis, quamvis ipse credat eam esse falsam.

R. talis non est separatum licite hoc potest facere; in eo obligari ad danda poenitenti obligatio. Quod est, si poenitens est dicit, positus ad absolviendum, cum se opposit sententia sibi licita. ergo tenetur Confessarius eum absolvi.

147.

Quaerens 5. An liceat Confessario, seu alteri Viro

Disputatio. 4. Articulus. S. 4.

Docto respondere ex sententia aliorum, quod ipse reputat minus probabile sua, aut em falsam!

Q. affirmativè: imò saltem legi n. expedire videt, si vir doctus absolute affirmet aliquid obligari, qd illi probabile aliorum opinio excusat: sic e. ipsi periculo exponit facilis peccati, et occasione scandali vel perplexitatis, si deinde ad alijs contrariis cognoscat. Hinc tenet Suarez tom: 4. de religione lib. 1. cap. 4. ait: aperendum n. e. p. tum mortale, nisi ubi ratio aut lex cogit. atqui nec ratio, nec lex cogit, qd ex probabili ratione Doctores negant dari legem. qd.

Quares. 6. qd censendum sit de casu illo, qui Roma novus Pontificus aliqui concesserunt facultatem, ut in Ethiopia et India episcopi consecrarentur ab uno solo episcopo? Quid dubitandi e, qd probabile e, qd jure dno, et ex institutione Sacerdotii

148.

ordinis, requirantur s. tres Episcopi ad validam consecrationem alius Episcopi. Q. recte factum e. ad rationem additam dno, ex ipsa hac Pontifici facultate gressa in re tanti momenti, ex qua pendet publica salus Ecclesie, colligi, falsum e, qd ordinatio Episcopi facta ab uno Episcopo cum dispensatione papa sit probabiliter invalida. Unde sine dispensatione papa tm n. potest consecrari Episcopus ab uno Episcopo tm, secus si adsit hac dispensatio.

Quares. 7. Idemne dicendum sit de advocato, qd antea quæsitò ratio dictum e de iudice? Q. negativè. Hic e. potest cuius casus probabiliter patrocinari, saltem si n. fiat certo, illud e. minus probabile. Quid e, qd utraq. pars habet jus

149.

il libro...
del e. p...
probabile...
a p...
del in...
da p...
a p...
del e. p...
probabile...
da p...
a p...
del e. p...
probabile...
da p...
a p...
del e. p...
probabile...
da p...
a p...

De Conscientiâ probabili.

patrocinandi suas causas in iudicio, et forte
iudex plus agnitatis agnoscat ex ea parte, qua
advocato minus probabilis videtur. Debet in
Clientelâ admonere periculi, ne sine certa vi-
ctoriâ opes consumat, neque desperatâ aut
iniquâ causâ debet suscipere, vel prolelare,
ut adversâ partem fatiget.

150. Quares. 8. q. Dicendum sit ad hunc casum
Advocati. Cuius advocatus suscipit causâ
Titij, quâ putat minus esse probabilem, quâ
sit causâ Sempronij, qui contra Titium agit coram
iudice. Post aliquo vero tempore certo cognos-
cit, causâ Titij esse minus probabilem, et licet
non videat Causam Titij potest apparere
agere probabilis, quâ Sempronij, nihilominus
in pergit causâ Titij patrocinari. queritur,
an licite?

151. Q. Cuius probabilis illicite pergere patro-
cinando causâ. Ita Valenzia, Sylvester,
Alfonso Arriaga, L. Durekhaber, contra
Navarrum, Azor, Laym. Diana et plures
alios. Quod est. q. in presenti casu Cuius
directe est nihil, ut iudex injuste aliquid
decidat pro Titio libente certo minus ius, q.
nemo potest facere. 2. Advocatus in causâ san-
guinis et amissionis honorum non potest patrocinari
causâ minus probabilis contra eam, quâ certo co-
gnoscitur probabiliore, ut docet Martinezz et

Disputatio. 7. Articulus. 2. S. 1.

alij apud Diana, et hoc n̄ aliud ob caas, quod
 q̄ n̄ liceat eo igniti, ut iudex iniquè contra
 illud procedat, pro quo majora stant jura:
 q̄ cum hac raa pro oi casu militet, nqm
 licet advocato contra probabiliora juris
 partis adverfa certo cognita pugnare! B. con.
 traria sentia nec bono con, nec saluti
 propria ipsoru' advocatoru' consulit; q̄ si
 nutriendz lites, sum quasvis caas advocati
 suscipiant, et protelarent, nqm ut sibi
 videntz, probabilis raae destituti. Tende
 sic procuratori n̄ declarant clientibz suis
 caas adverfa partis e certo probabiliore, ad
 q̄ si ex con thloru' sub pto mortali se
 nentz, sed fere p̄ victoria' pondent, et spe
 inani deludunt.

Articulus. 2dus.

An saltem aliquando liceat sequi senten
 tiam probabilem ac minus tuta in alijs
 materijs, quando nimirum illa sententia e
 probabilissima, vel salte' aparet mani
 feste probabilior, quam sententia
 opposita?

S. 1mus.

Statuuntur nostre Conclusiones.

Inprosterum n̄ amplius nobis fermo e de rebz
 spectantibz ad Valore' Sacramti, officiu' medici
 aut iudicis, aut conjunctis cum injuria propi
 mi, sed de alijs ad honestate' precise et li
 centia' actiois spectantibz. De quibz promde

152.

De Conscientia probabili.

153. Dico. 3. licet aliquando sequi sententia^s pro-
babilis, et n^o moraliter certa, saltem tunc, q^o
illa a^oparet operanti probabilissima. Ita conis.
Probabz. i. Alexander VIII. hanc proposi^o
damnavit: n^o licet sequi opinio^{es} vel inter pro-
babiles probabilissima. q^o vera e^t nostra con-
clusio, qua^m dicit, licere saltem aliq^o sequi sententia^m
probabilis, et n^o moraliter certa, q^oo scilicet illa
a^oparet operanti probabilissima; licet sit minus
tuta, cum e^t s^upe liceat sequi opinio^{es} tutio-
rem e^t improbabile^m, utiq^o definire noluit ponti-
fex licere sequi inter probabiles probabilissima,
si illa fuerit tutior.

154. Probabz. 2. ratio, q^o ex una parte difficilimum,
et spectata imbecillitate hui^u ingenij s^upe im-
possibile e^t certo assequi veritate^m circa honeste^m
actionis; et ex altera parte e^t omⁿ intolerabile,
si quis in pra^ecepto jubeat^{ur} sequi rigidissimas sententias,
licet n^o sint omⁿ improbabiles. q^o n^o e^t presumen-
dum dari tale^m leg^e, utpote qua^m potius notia e^t,
qua^m utilis.

S. 2^ous.

Statuitur altera conclusio de sententia
probabiliore.

155. Dico. 4. licet in operando sequi leg^em sitamen re-
motus sententia^m minus tuta^m certo probabilis proba-
bilitate e^t comparativa, q^oo illa operanti a^opa-
ret probabilior opposita tutiore, dummodo proba-
bilitas illa major n^o variet^{ur} circa valore^m th^eremi;

Disputatio. 4. Articulus. 2. S. 2.

aut alias nās, priori articulo exceptas, sed in
diatē verset, circa honestā aut licentiā actiois;
Probatur. 1. lex et obligatō nāa commissiōe ab oibz
ignorata, et negata, et qua insuper potius no-
ceret, quā procedet, n̄ dat. Sed talis ē lex et
obligatō nāa obligans sequi sententiā p̄r tutiōrē, li-
cet n̄q̄ probabile ē commissiōe ab oibz ignorata et
negata, et qua insuper potius noceret, quā procedet.
q̄ n̄ dat. Major ē certa. uti em̄ minor quoad
primā et eādem partem. quoad tertiā partē pro-
bat, exinde, q̄ imponeret onē intolerabile et
moraliter impossibile. q̄ potius obicit, quā procedet.
H. patet: sic ē teneremur sub p̄to mortali im-
diatē post commissum p̄tum vel elicere actū per-
fecta contritionis, vel onō confiteri. 2. unus-
quisq̄ pro singulis instantibz temporis graviter
peccaret, qui n̄ eliceret actū contritionis de primo
peccato, et mora interposita inter peccatū primū
et justificatōē. 3. teneremur singulis diebz fe-
stis peccatorū nostrorū dolere excitare. 4. de-
berem̄ in circumstāciā peccati die festo commissi in
confessioē explicare. 5. teneremur repetere
confessioē, imō et baptismū sub ḡtione subito
quovis dubio, aut metu de eorū invaliditate,
q̄ sententiā talia asserentes sunt falsē probiles et
tutiores. taceo innumera alia similia offer-
vatu difficilissima.

Probatur. 2. ab auctoritate summorum pontifi-
cum; nam isti dispensarunt sapius in voto ple-
ni castitatis, et in matrimonii rato n̄ consum-
mato, secuti sententiā n̄q̄ tutā contra valde conē-

94

156.

157.

De Conscientia probabilis.

et probabilis sententia plurimorum apud Sanct.
de matrim. cap. 2. disp. 4. qui docent, id est
cedere potestatem papa. quod vel damnandi
sunt pontifices, vel licitum est usus opinionis
minus tuta.

158. Probatur. 3. quod alias non liceret sequi doctrinas
probabilissimas sapientium v. g. S. Thome si
alii dissentiant, imo si vel unus reclamet, ut
vult Baronius, aut quod ille S. Thome pro do-
cuisse vel sententias certas vel tutiores, ad
verum S. de Maria de opinione probabilis in
seculo catholico ipsi exhibet opinionum minus
tutarum.

159. Probatur. 4. Quod sententia probabilior et minus tu-
ta antea explicata pro me facere dictamen
ultimum moraliter certum. quod pro me illi licite
sequi legem dictamen remotum. H. probatur. Dubitans,
utrum mihi liceat sequi sententiam minus tuta,
et probabilior, pro me ita mecum discurrere:
qui prudenter agit, non peccat, saltem formaliter:
sed ego sequendo hic et nunc sententiam minus tu-
tam et probabilior mihi prudenter ago. quod
non peccat saltem formaliter. Minus probatur. ille pru-
denter agit, qui sequitur consensum ferme san-
ctorum Ecclesie opinionum, et consensum primum et
sensum fidelium. Sed ego hoc facio, sequendo sen-
tentiam probabilior et minus tuta. quod pru-
denter ago, non obstantibus 42. argumentis fa-
gnani. Item potest talis ita se cum discurrere,
re: licet mihi hic et nunc facere, quod quid

oibz rite consideratis prudentius judico, mihi
esse licitum, quam judicare poim esse illicitum. Sed
ego oibz rite consideratis prudentis judico, hanc
actionem oibz esse licitam, quam judicare poim, eam
esse illicitam. qd licitum est mihi hic et nunc
eam ponere.

In hoc igitur syllogismo conclusio, qua est dicta, i 66.
 men ultimum et practicum, est moraliter certa,
 et exclusiva ois fœdinis. qd ponit ex sententia
 minus tuta, si illa mihi appareat probabilius,
 opposita tutiore, mihi fore dictamen ul,
 simul moraliter certum ^{antecedens} patet, qd major
 et minor facti syllogismi est moraliter certa et
 exclusiva ois actualis fœdinis. qd em con-
 clusio, qua est dictamen ultimum et practicum,
 mea actiois.

Quod am minor facti syllogismi sit moraliter
 certa, em patet, illa est actio prudentius
 i 67.
 judico oibz esse licita, qua semper iudicata
 fuit, et emnum iudicatur a consensu anti-
 quorum et modernorum doctorum sententia esse li-
 cita potius, quam illicita. rdo. illud ju-
 dico prudentius esse licitum, qd ois ois fideles
 paucissimis exceptis, in suis dictis et factis
 supponunt esse licitum, atqz in praxi em indu-
 citate sequuntur. atqui haec actio a consensu
 antiquorum et modernorum sententia fœr iudicata
 fuit, et emnum iudicatur esse licita, eamqz
 ois fideles supponunt, et practice sequuntur. qd pru-
 dentius judico, illa oibz esse licitam.

S. 3^{tius}.

Solvuntur Objectiones.

162.

Ob. 1. qui n̄ sequitur tutiora, se exponit periculo peccandi. q̄ n̄ licet sequi minus tuta.

R. D. A. peccandi materialiter. C. H. formaliter.

N. A. u. Deus à nobis plus n̄ exigit, quam ut faciamus, q̄ optima fide, et cum prudentis iudicio iudicamus, Deum à nobis exigere.

Deinde ex rationabili cāa licet se exponere periculo peccati em̄ formalis, modo quis habeat prudentis spem illud evitandi. q̄ multo magis licet se periculo peccati materialis exponere tunc, q̄o majus adest fundamentum in- et extrinsecum, nil subest malie materialis.

163.

Ob. 2. ex Sagnano: regula operandi debet esse iudicium firmum et certum, sed nulla opinio em̄ probabilior est tale iudicium. q̄ n̄ potest esse regula operandi, et consequenter n̄ potest sequi sententia probabilior et minus tuta.

R. D. Majoris. regula propria et practica. C. Maj: remota em̄ et speculativa. N. Maj: u. et concepta minore. D. q̄s. q̄ nulla opinio em̄ probabilior potest esse regula propria, seu dictamen proprium et practicum, immediate procedens operatio.

C. q̄s. n̄ potest esse regula seu dictamen remotum. N. q̄s. Sic em̄ intelligendum est illud

Eccli: 37. ante oia opera tua verbum verap precedat te. id est, q̄m dictamen proprium.

quod em de alijs similibz textibz scriptura,
Patru et Juris sacri dicendum est.

Ob. 3. Christus ait in Evangelio: ego sum
Veritas, et n̄ ait: ego sum probabilitas.

164.

gō operantes sola veritas. et n̄ probabili-
tas excusat. 2. in proverbis Sicily: est
via, qua videt hōi recta, et novissima illiq
ducunt ad vberitū. hac via am̄ n̄ j̄t ee
alia, quā probabilis. 3. arcta ē via,
qua ducit ad vita. gō licet via hac difficilis
sit, n̄ ideo excusat.

4. S. Thom: quodli-
ceto 3. in his, inquit, qua ad bonos mores
pertinent, nullq excusat, si sequat erro-
nea opinioe alicujus magistri. 5. S. Au-

gustinus inter tria hominū gea detestanda ponit
unū opinantiū. gō n̄ licet sequi opinioe em̄
probabiliorē. Ita Pannichig cum suis
Janfenistis, ex quibz alij hac argūta desum-

serunt.

Q. ferme aēs hos textus, licet in longi alio
sensu dicti sint, proe tñ hic illiq de dicta
mine ultimo, n̄ verò de remoto, de quo solo
hic agim. Interim tñ j̄t em̄ ubiqz conu-

165.

cedi antecedens. et negari consequentia.

Ad primū dico, Christus em̄ n̄ dixisse:
ego sum ignorantia invincibilis. gō nec
ignorantia invincibilis nec error excusat
a peccato.

Ad r̄dum Q. per viam illā

De Conscientia probabilis.

Illigē viam mundi et voluptatum. Ad 3^{ium} dico, via salutis suam esse definitam aeternitatem et appetitum, in qua non habet obligatio sequendi tutiora, utpote qua ab omni ferme ignorat et prudenter negat, qua insuper superare videtur quoniam fragilitatis hinc, et est ratio utilitatis potius, quam praecipi. Lex est, ut ait Balavicus, per quam jubemur facere optima, et pessima, ac perpetua causa peccati.

Ad 4um: pergant legere, et invenient, de qua opinio dicat P. Doctor, sic est ait: qui ergo assentit opinioni alicujus Magistri contra manifestum scripturae testimonium, non potest excusari. Ultimo de nigro S. Augustini deest, sententia opinantium Manichaeorum, qui se arbitrabantur scire, quod respiciant.

168.

Ob. ultimo: non est explicabile, quomodo ex dictamine remoto probabilis potest deduci dictamen proprium certum. ergo. A. probatur, quod est certior, quam praemissa. ergo. P. D. H. non est explicabile, quomodo ex dictamine remoto probabilis, constituyente aliquem syllogismum formalem huiusmodi praemissa formali, potest immediate deduci conclusio seu dictamen moraliter certum. C. quomodo ex dictamine remoto probabilis huiusmodi ex praemissa objectiva solam alicujus syllogismi objectivi potest deduci conclusio certa, seu dictamen certum. A. H. C.

167.

Nota, ne de opinione aliqua tam probabilis, huiusmodi de objecto reflexe cognito potest affirmare aliquid moraliter certum vel omnino evidens. v. g. quod opinio illa sit probabilis, aut prudens propositio, vel quod existat. Sed de hac propositioe probabilis solum: nunc est per.

non affirmare, quod potest prudenter credi, nunc se pacem.
 atque adeo si dico: qui rite omnibus consideratis proba-
 bilis iudicat, nunc se pacem, prudenter dicit, nunc
 se pacem: sed ego rite omnibus consideratis prudenter
 iudico, nunc se pacem: ergo prudenter dico, nunc se
 pacem. In quo syllogismo videtur non esse promissa formalis
 tunc propositio probabilis: nunc se pax, sed se tunc
 objectiva, hoc est, esse tunc obiectum aliquod, de quo re-
 flexe affirmatur, in minore, quod prudenter iudicat, illa
 esse vera, atque esse pacem: quae minor est moraliter
 certa et prudens, sicut haec est moraliter certa,
 aut potius omnino evidens propositio, quae dico: nunc se
 pax est propositio probabilis et affirmativa. et ideo
 eadem conclusio est moraliter certa.

Si res se habet in nostro casu; si est dictio: quid,
 quid omnibus spectatis prudenter iudico, omnibus licere,
 illud mihi licet: sed spectatis omnibus prudenter iudico,
 omnibus licere pingere die festo: ergo pingere die festo
 mihi licet. In quo syllogismo maior est moraliter
 certa, minor quoque est moraliter certa, quamvis
 habeat pro obiecto reflexo dictamen remotum solum
 probabile, quod nimirum omnibus liceat pingere die festo,
 de quo reflexe affirmatur et dicit: ego spectatis
 omnibus iudico, licere omnibus pingere die festo. Con-
 clusio deinde est moraliter certa duabus pra-
 missis formalibus immediate inferri est moraliter
 certa, quae est dictamen proximum operationis.

Articulus. 3. ius.

Utrum Voluntas possit eligere sententiam
 minus tutam in occursum tutioris
 aequae probabilis?

168.

S. I. mus.

Statuitur nostra Conclusio.

169.

Sico. 5. fit voluntas in operando eligere sententiam minus tutam in occurfu tutioris aq̄s probabilis, si tū haec fit certis et comparative probabilis de honestate et licentia alicujus actionis. Ita consensu auctorum postea citatorum. et hoc ē celeberrima illa sententia, qua comiter benigna dicitur: opposita vero rigida vocatur. Quonia am in sententijs proferentibus illis, quae ad jus naturale pertinent, et innumeras huiusmodi actiones respiciunt, plurimum valet auctoritas, ideo aliquos tantum auctores referam; tot ē illorum sunt pro sententia benigna, ut Terentius 150. impressos numeret, Sarasa vero 159. recenscat, Semoia vero in selectis questionibus tract. i. quest. 6. integrum S. impleat cathalogo tum Thomistarum, tum aliorum doctorum. Idem facit Becang citans Episcopos et Sorbonistas oēs, qui per 100. ferme annos hac de re usq̄ ad annum 1659. antea sententiam suam iudicium, affirmat, totum mundum procedere in sententiam tutiorem et probabiliorē, sed secundum minus tutam, minusq̄ probabilē.

170.

Os am inter doctores impressos citantur ab Esparza ex schola S. Thoma sequentes: nimirum Medina, Bannez, Dyac Alvarez, Ledesma, Candidus, Tassia, Terra, Casan, Dominicus Soto, Lopez, Victoria, Joannes à S. Thoma, Zúnel et alij.

Pro nostra societate am sunt: Suarez, Vassquez,
 Thomas Sanchez, Lessig, Valenzia, Toletus, Prior,
 Sa, Salas, Granada, Becanus, Tannerus, Escobar,
 Henriquez, Reginaldus, Coninch, Oviedo, Arria-
 ga, Fagundes, Caymann, dicastillo, Turriano,
 Galag, Prepsberg, Sabij, Tamburing, de Rhodes,
 Orbeckin, Cardenas, Mondo, Gabath, Terily,
 Haunold, Glung. &c. Et alijs eandem sententiam
 sumentibus Mastrijs et Pontij celebres Theologiae,
 Rodriguez, Besanzius, et alij quamplurimi con-
 tra Julium, Vincenzium, Baronium, Gonetum, Comi-
 solium, Philalethem, Elizalde, qui per anagramma
 vocat se cellam Dei, Fagnanum, Grenau, Marinarium
 et Kunichium, quibus non ita pridem accesserunt P.
 Tyrus Gonzalez, Agidius, Estrix, munitissa, et
 Taberna.

Probatz nunc nostra et sanctorum auctorum conclusio
 primo. In questione juris naturalis, versante circa
 principium aliquod usque practicum, et ad innumeros et
 quotidianos casus particulares se extendens, illa sententia
 ex duabus oppositis est certior et indubitata preferenda,
 qua tenet a plerisque gravissimis et doctissimis aucto-
 ribus, quastioe hanc ex instituto examinantibus, nisi
 altera nitatur rationibus efficacissimis, et vis non eviden-
 tibus. Ita talis est nostra benigna sententia, quod major est
 certa, hoc ipso est, quod sapientissimi plerisque post di-
 ligentissimum examen ex instituto susceptum non agnoscent
 tale obligacionem rigidam, censenda est hoc non dari.
 Deinde auctoritas sapientium plurimum valet in rebus
 juris naturalis, quod hoc jus digito Dei inscriptum est in cordibus

171.

De Conscientia probabili.

nostris, juxta illud scripturae: Signatus est super nos
lumen vultus tui Domine. quod cum plurimi sapien-
tes hanc obligatorem rigide non agnoscant eam post dili-
gentem inquisitionem, hoc ipso non est inscripta cordibus no-
stris. quod autem illa sit juris naturalis, et quidem
pertinens ad prima vel primis valde propinqua prin-
cipia juris naturalis, dum quaritur, an deest obligatio sequendi
in gravi spe tutiora, apud omnes certum est, cum ex illa
regulatur quotidiana hominum actio.

172. Confirmat. Leges juris naturalis aut eam dei vel homi-
ni dantur, et praesertim si versentur circa quotidianos
casus, sunt quasi vestigia regula morum, et sunt et
tam occulta, ut soliti virorum sapientium post dili-
gentem summam acerbam, examinandam et indagandi
passim subterfugiant: atqui lex et obligatio sequendi
spe tutiora inter sententias duas oppositas agere probiles
subterfugit soliti eam sapientium, et quidem post adhi-
bitam summam diligentiam. quod.

173. Probat. 2. argumto eam rudibus accomodato: si
existat lex, siue non, si non est sufficienter promulga-
ta hominibus, tunc non obligat: sed lex, qua passim a
sapientissimis ex instituto eam examinantibus nega-
ta fuit et omnium negatur, non est sufficienter promul-
gata. quod siue existat, siue non existat, non obligat.

174. Probat. 3. In dubiis melior est conditio possiden-
tis: sed cum est aequalis probabilitas in utraque
parte, ad summum est obligatio dubia. quod melior est
conditio possidentis.

175. Confirmat: homo possidet suam libertatem agendi

vel omittendi actus, donec ipsi sufficienter probet, illud esse preceptum vel prohibitum. Sed quamdiu lex est dubia, et qm invincibiliter, tandem ipsi non sufficienter hoc probat. qd possidet sua libertate agendi vel omittendi illud actus.

§. 2us.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1. ubi non est major apparentia liciti, quam illiciti, non potest felicitas tendens sub ratione veri iuris dicare illud potius esse licitum, quam illicitum. atqui in concursu duarum sententiarum agens probabilis non est major apparentia liciti vel illiciti. ergo non potest felicitas judicare unam potius esse licitam, quam illicitam.

176.

Respondeo. non potest felicitas judicare illud esse potius licitum, quam illicitum iudicio remoto et speculativo. Transeat major iudicio practico et proximo. ~~Nego~~ majorem. licet est felicitas ponat, non potest judicare rem quamdam potius esse licitam, quam illicitam, potest tamen sibi super eam obsequi, ut et reflexe cognita formare dictamen reflexum ac practicum, quo potest judicare, illud sibi hic et nunc esse licitum, hoc quoque, quod lex invincibiliter dubia non obligat.

Ob. 2. sententia agens probabilis et minus certa nemo potest judicare absolute esse veram. ergo illa nemo potest sequi. Respondeo. 1. Transeat. Antecedens. 2. qd. ergo illam nemo potest sequi qm iudicium practicum est ultimum. 3. qd. remotum et speculativum. 4. qd. Tandem potest subditis obedire

177.

De Conscientia probabili.

superiori praecipiente iuxta sententiam minus tutam; licet non appareat hoc absolute vera. 2. ut quis prudenter sumat medicinam, non est opus, ut absolute iudicet, eam esse profuturam. 3. ut gubernator prudenter laudat urbem, non requiritur, ut iudicet, hostes certo adventurum, sed sufficit, modo prudenter dubitare potest de adventu hostium.

178.

Q. 2. N. A. Quod est in quibus aliis Thomista non potest absolute iudicare, omnes sententias S. Thoma esse veras. 2. potest scilicet prudenter actionis proximi interpretari in meliori parte, licet enim probabilius appareat, illas esse factas animo falso et malo. 3. potest voluntas inter duo bona aequalia eligere, quod vult, enim quod non apparet major delectabilitas in uno, quam in altero, sic enim stans ad binum potest eligere unam viam pro altera, licet non habeat majus motivum, quod enim scilicet hoc potest in ratione veri.

4. qui iudicat sententiam aliquam esse certam et comparative probabilem, hoc ipso enim iudicare potest, illam esse dignam prudenti assensu. quod potest eum dare.

Deinde hoc ipso, quod sciam, alijs prudentibus eam videri veram et probabiliorum, potest enim iudicare, quod sit vera, licet mihi opposita videatur, quod probabilis, vel probabilior, cum quod fieri potest, ut verum sit, quod mihi et alijs non appareat verosimilius.

179.

Ob. 3. Dictamen practicum et proximum a nobis requisitum ad sequendam licitam sententiam minus tutam provenit tamen ex prudentia carnis et ex parte partis tutioris, ut repugnantis carni. quod tale dictamen non est honestum. Q. N. A. potest esse

Disputatio. 4. Articulus. 3. §. 2.

40

Voluntas habere honestissimas causas assentiendi
parti minus tuta e.g. q̄ reveret̄ auctoritatē gra-
vissimorum doctorum, eam sententiā propugnantiū,
q̄ utilis ad promovendam salutē propin-
q̄ sententia rigida nimis difficilis illi foret, deniq̄
q̄ servit ad propria conscientia libertatē, qua
n̄ ē noxia libertas carnis, sed caut̄ et moderat̄
amor sui, qui n̄ auget obligatōes sine necessitate.
Ob. 4. In jure Canonico Capitulo Juvenis de
sponsalibz, capitulo significasti, et capitulo
audientiā de homicidio, uti em̄ in Sanctis
Patribz famosissime dicit̄: In dubio tutius ē se
quendum, nominatim vero in dicit̄ in casu homi-
cidij dubij nimirū, q̄ sacerdos in dubio, an oc-
ciderit hominē, sit habendus pro irregulari, et ne
videat̄ statim novum jus, addit̄ rāo conis, et ita ex
jure naturali: q̄ in dubijs debemz eligere semitā
tutiorē. q̄ debemz tutiora sequi.

180.

R. C. H. D. q̄s. q̄ debemz tutiora sequi
in casibz quibzdam particularibz in jure
clare expressis et exceptis, qualis ē casus
homicidij dubij in peccato irregularitatis.
C. q̄s. in alijs em̄ casibz à nullo jure ex-
pressis et exceptis. N. q̄s. Ita Respondet
Sanchez, Reginaldus, Filliuccius, Bonnacina.
Quod am̄ casus homicidij dubij sit exceptus
in jure, eam̄ deit̄ specialis inconvenientia,
qua fieret, si is, qui de patrato homicidio em̄
tm̄ dubij ē, sustineret personā Christi et
assisteret sacris. Ad rāoē additam dico,

181.

De Conscientia probabilis.

neutiquam à jure naturali præceptum est sequi Vni-
versaliter sententiam tutiorem. Unde principium illud:
In dubijs debemus sequi tutiorem sententiam, intelligendum est
unicè de casibus quibusdam particularibus clare in
jure expressis, quod nimirum ob certas causas alius
præcipit vel dispoñit iuris, vel præceptum superioris,
vel si vtriusque intelligendum est, tunc dico cum Becano
tract: i. cap. 4. quæst. 9. num. 4. et alijs, sequenda
est in dubijs sententia tutior tunc, quando dubium est
practicum.

182.

Reburrari fit argumentum, quod aliam sequeretur, neque
licitum est sequi sententiam probabilem et minus tutam,
quod tamen ab Ecclesia est damnatum. Deinde notari
debet, ratio legis non est in lege, ut patet sapienter ex Con-
cilijs, notatim vero ex illo, quod Ecclesia approbavit
sententiam Episcopi alicujus, quod fuit angeli pons de ringi
quod non omnino omnes corporis sunt expertes. quod in hac causa
addita sacro irregularitatis de homicidio dubio
non est lex. Ultimo denique leges dubie
iuris et scriptis desunt applicari per alios cla-
riores: clarissimos autem habemus, quod non debet obligatio
vtriusque sequendi sententiam tutiorem, sicuti sunt iuris
scriptis: omnia sunt restringenda: favores ampliandi.
In dubio melior est conditio possidentis.

183.

Ob. 5. Axioma illud: In dubio melior est conditio
possidentis, solum habet locum in materia factiva. quod non potest
allegari in alijs materijs. Quia cum Suarez et ceteri
sententia Recentiorum. N. A. nihil est in usitatum,

quam ut in materia obedientia nihil fiat dubia
exceptis subiti contra superiore constitutum in
prospice sua potestatis. In ma religiois ab-
solvat aliquis ab onere implendi votu dubiu, in
ma fidelitatis negot, obligari aliquo dubio pro-
niso. C.

Ob. 6. De amicitia epigit, ut an abstineamus
ab ijs, in quibz dubitamus, ac Deus amicus offendat.
qo debemus sequi tutiora. R. C. H. N. g. fia,
et suppositu q sequendo parte minus tuta dubitamus
vel poms prudenter dubitare, an offendat Deus, vel
licet dubitamus in dictamine speculativo et remoto,
n in poms dubitare in dictamine proprio et practico,
tibus e firmiter nobis persuasu, licet em daret
Cep prohibens, illa in nos n obligari ob defectu
sufficientis promulgatis. qo.

184.

Ob. 7. eger n prudenter eligeret medicina minus tuta
relicta tutiore. qo neq nos prudenter eligimus parte
minus tuta pro salute anime. R. i. R. torques.
qo debemus fr elicere contritice in Sacramento
Poenitentia, debemus statim post peccatu agere poe-
nitentia. R. 2. C. H. N. g. fia. Disparitas
e, q eligendo medicina minus tuta exponimus peri-
culo nostra salute corporale: atvero eligendo
sentia minus tuta n exponimus periculo nostra
salute spiritali, q n peccamus foaliter.

185.

Quod an licite subinde poms, ac em teneamus
nos exponere periculo peccati maalis, certu e, et
patet inde, q teneamus administrare Sacramta

186.

De Conscientia probabili.

cum maa dubia, quando n̄ adē certa. Item q̄
tenemur adorare absolute sacrosanctā hostiā,
cum tñ nobis n̄ sit evidens, an sit verē consecra-
ta, vel an sacerdos consecrans sit valide baptizatus,
vel ordinatus, aut n̄ sit magus, atq; ita exponere
nos tenemur periculo Idololatriæ maa.

Articulus 4tus.

An liceat sequi sententia minis tuta, et simul
etiam minis probabile, relicta tutiore
et probabiliore?

S. Ius.

Statuitur nostra conclusio.

187. Dico: C. licitū ē ē duabz sententijs verē et
theologicē probabilibz, quarū una negat, altera
affirmat ep̄sentia legis invincibiliter dubia sequi
sententia minis probabile, minisq; tuta relicta
probabiliore ac tutiore. Ita tenent excepto
Sparza illi oēs auctores, quos pro benigna sen-
tentia precedente citavi, quibz addid. P. Plate-
lig plurimos alios, pietate, doctrina et dignita-
tibz Ecclēasticis illustres, inter quos sunt S. Leo
Magnus, S. Antonius, Paludanus, Malden,
Nicolaus Tudesius, Dydacq Alvarez, abely,
Bonnac: Barbosa, Ledesma, qui in tract.
de penitentia ait, hanc doctrinā ēē verissi-
mam, eamq; probari ex Vñsi oīm usu.
188. His dignitate episcopali fulgentibz accedunt

Disputatio . 4. Articulus . 4. S. 1.

insuper plurimi alij ex quovis ordine Doctores,
 quos allegat P. Berhanus de Chamys in qua-
 stione facti, utrum Theologorum Societatis
 propria sit hac sententia, in qua questione teste
 P. Glatelio eruditissime demonstrat, hanc eadem
 sententia benigna, uti et priore precedente arti-
 culo asserita n. ee Theologorum nostra Societatis
 propria, proinde tot illustribz istarum sententiarum
 defensoribz, e quibz n. pauci illos docuerunt,
 primumque ubi Societatis Theologus de hac con-
 troversia quaedam scripsisset; imo ipsimet, qui in
 libris et cathedris rigida sententia ferventissime
 propugnant, in praxi contrarium tenent, atqz ideo
 ipso facto nostra approbant, ut ante aliquot
 annos ex ijs aliqui hac de re studio interrogati
 responderunt, se in Confessione gaudere, si
 benigna quanda sententia habere possint: alij contra
 qui in sacro tribunali putarunt practice se-
 quenda sibi sententia rigida, eas in conscientia
 angustias, scrupulos et perturbaciones conjecti sunt,
 ut ad audiendis Confessionibz perpetuo abstinere
 debuerint, et hoc ipse de se factus e unq
 insignis auctor impressus ante paucos annos.
 Quibz oibz patet, immerito a Jansenistis,
 ac em alij traduci et calumnijs obrui sententia
 benigna, hujusqz defensores per contemptum
 vocari casuistas, probabilistas, capitulum pro-
 cones, homunculos, qui probabilibz mendacijs
 putant deleri posse lege Dei. Inter quos

189.

Disputatio. 4. Articulus. 4. S. 1.

insuper plurimi alij ex quovis ordine Doctores,
 quos allegat P. Stephanus de Champe in qua-
 stione facti, ubi Theologorum Societatis
 propria sit haec sententia, in qua questione teste
 P. Platelio eruditissime demonstrat, hanc eadem
 sententiam benignam, ubi et priore procedente arti-
 culo assertam non esse Theologorum nostrae Societatis
 propriam, productis tot illustribus istarum sententiarum
 defensoribus, à quibus non pauci illos docuerunt,
 primumque ubi Societatis Theologus de hac con-
 troversia quaedam scripsisset; imò ipsimet, qui in
 libris et cathedris rigida sententia ferventissime
 propugnant, in praei contrarium tenent, atque ideo
 ipso facto nostram approbant, ut ante aliquot
 annos ex ijs aliqui hac de re studio interrogati
 responderunt, se in Confessionali gaudere, se
 benignam quandam sententiam habere, poind: alij contra
 qui in sacro tribunali putarunt practice se
 quandam sibi sententiam rigidam, eas in conscientia
 angustias, scrupulos et perturbaciones conjecti sunt,
 ut ad audiendis Confessionibus perpetuo abstinere
 debuerint, et hoc ipsum de se factus est unus
 insignis auctor impressus ante paucos annos.
 Quibus omnibus patet, immerito à Jansenistis,
 ac em alij traduci et calumnijs obrui sententiam
 benignam, hujusmodi defensores per contemptum
 vocari capuistas, probabilistas, capitatus pra-
 cones, homunculos, qui probabilibus mendacijs
 putant deleri posse legem Dei. Inter quos

189.

De Conscientia probabili.

Fagnanus ait, conscientia probabilissimum esse equum
Trojanum, ex quo inde procedunt opiniones falsa,
temeraria et scandalosa.

S. 2us.

Offertur sententia nostra probationes.

190.

Sententia moysi asserita et auctoritate stabilita
probari imprimis potest eodem argumentis, quibus arti-
culo priori antecedente probavimus. Interim
nunc probo eam in se: tenet subditus obedire
superiori praecipienti aliquid iuxta conscientiam minus tuta
minusque probata, licet subditus clare agnoscat, illud
probabile esse inhonestum: quod potest aliquis in obstante
majore probabilitate sua licite sequi conscientiam minus
tuta, et insuper sibi minus probata. H. habet
in manuali moralium Ludovici miranda, et
conspicua theologorum sententia tradit cum Suarez tom.
4. de religione tract. 10. lib. 4. cap. 15. cum
Vass. disput. 64. cap. 6. Cardena in chrysi,
dissertatione 16. Torouba, Perillo, Laymanns,
Glsung et alijs.

191.

Habet insuper in Canone quid culpatur, ubi
dicitur: militem recte tunc obedire principi
bellum praecipienti, quod id non est contra legem Dei
certum est, vel utrum sit, certum non est. Dissipul
tenent Sancti Patres et asserita passim, inter
quos S. Bernardus, quidquid, inquit, vice Dei
praecipit homo, quod non sit nisi certum simpliciter
Deo, haud secus omnino accipiendum est, quia si Deus

Disputatio. 9. Articulus. 4. S. 2.

praeiudicat. Et hujus ratio est, quod in dubio superiore inter et subditum praesumptio est pro superiore; et nisi ipsi in dubio obediendum esset, corrumpere ois disciplina inter hos, quibus est amore proprio peccatum fingere sibi potest aliqua sententia contra superiore.

Confirmatur. quod oibz licitum est amore obedientia, illud non est prohibitum a Deo. Sed operari iuxta sententiam minus tutam et minus probabilem est oibz licitum amore obedientia, quod operari iuxta sententiam minus tutam minusque probabilem non est prohibitum a Deo.

Negs dicas: hoc ipso, quod superior id praecipiat, fieri id magis probabile subdito, quam antea fuerat: contra est, quod, ut ait Vass., quod opinio praepositi aut alterius nostra contra sit, nihil refert, ut ides probabilior, quam propria censeri debeat, vel, ut ait B. Gluing, in arbore scientia, si hoc esset, tunc praepositi nullum amplius subditum sententia sua reprobante haberent.

Probatur. 2. illa lex non datur, vel si datur, non obligat, quia non est sufficienter promulgata. Sed lex sequenti inter duas sententias certo est comparative probabilior sit tutiore ac aq's vel magis probabile non datur, vel si datur, non est sufficienter promulgata. ergo non obligat. min: probat. illa lex non datur, vel non est sufficienter promulgata, qua prudenter negabilis est. Sed haec lex est

192.

193.

194.

De Conscientiâ probabili.

prudenter negabilis. q̄. min: probab: illa lex
è prudenter negabilis, qua à confissima thes.
logoru' sentia rem ex instituto examinan,
tium s̄r negata fuit et etiamnu' negatur,
cujus existentiâ em efficaciter suaderi n̄ pot,
et hæc si daret, potius obicit, quã procedet.
sed talis è hæc lex. q̄. prudenter negabilis è.

194.

Major è certa, ubi em minor quoad primu'
membru', quoad 2dum veri probatur ex solu-
tione objectionu', ac em positive probabitur
postea evertendo præcipu' fundamenta adverfa-
riorum. Quoad 3tium inde patet, q̄, cum sapi-
dificite fit, et ferme moraliter impossibile dis-
cernere, quana' ex opinioibz inter Doctores mul-
tum controversis fit reijta probabilior, obli-
gatio hæc in oibz sequenti' est ong intolerabile,
et innumeris anxietatibz et scrupulis obnoxia,
et licet per hæc lege' minuerentz peccata ma-
lia apud aliquos, apud alios tñ ob nimia ejusde'
obligatio' difficultate' augerentz peccata foalia,
et insuper notabiliter cresceret difficultas tam in
administrando, quã suscipiendo Sacramto penitentiæ. q̄.

195.

Probabz. 3. nulla solida rase' probari pot
obligao servandi leges ut quascunqz ut ut diffi-
ciles, sive reijta existant, sive n̄, modo proba-
bilis appareat operanti, q̄ existant, quantumvis
em oppositu' illi appareat certi et comparative
probabile. atqui n̄ è hoibz imponenda tam
gravis obligao, q̄o nulla solida rase' probari pot.

q̄. major probat, evertendo principum fundamentum
 adversariorum. si est aliqua ratio solida, tunc est
 hoc, q̄ si requireret ad quamcumq; sententiam pra-
 cticam sequendam, ut quis eam iudicio speculativo et
 directo iudicet esse veram absolute. Sed haec ratio
 nulla est. q̄. major est principum fundamentum ad-
 versariorum. minor probatur: q̄ ex hoc sequeret,
 q̄ neq; sequi posset sententiam minus tutam et
 aq̄ probabilem, imo etiam probabilior. Tenet
 quomodo adversarij iudicare possunt praedeterminatam
 phycam, aliisq; sententias similes esse veras abs-
 olute, licet tam improbeci, quam intempere sint
 minus probabiles? 3tio. nulla ratio requiritur,
 ut iudicio speculativo et remoto aliquis ju-
 dicet, illam sententiam esse absolute veram.
 q̄ falsa est minor. 4to. probatur. modo ali-
 quis iudicio pratico et reflexo iudicare possit
 licitum esse hic et nunc operari, jam ho-
 neste et licite operari: sic est, ut guber-
 nator prudenter claudat urbem, nullo
 modo requiritur, ut iudicio speculativo
 directo ac remoto iudicet absolute verum esse,
 quod adventurus sit hostis, sed sufficit, modo pro-
 babilitate iudicet, vel prudenter dubitet, aut
 timeat; tunc est iam sibi fore iudicium
 propinquum practicum ac reflexum moraliter
 certum, dicendo v. g. quandocumq; verè ac cer-
tò probabile est, adventurus esse hostem, de-
beo claudere portas: sed hoc mihi nunc verè

De Conscientia probabili.

ac certo probabile est. quod deo clau-
dere portas. atqui ideo in portas clau-
dendo prudenter agit. quod falsum est proci-
pium ad veriorum fundamentum, quod nimirum
aliquis sententiam minus probabilem ideo sequi
non potest, quod judicare non potest iudicio speculativo
ac remoto, illa est absolute vera.

196. Probatur 4. Sicut non potest glitely judicare
absolute verum esse, quod liceat v: q: pingere
die festo, ita enim non potest judicare, absolute
falsum esse, quod liceat pingere die festo. quod
hoc ipso licite et prudenter potest pingere
die festo, posito est, quod haec licentia sit ipsi
minus probabilis in iudicio remoto, modo tamen
apareat adhuc vere et comparative pro-
babilis. H. est certum. quod probatur.
hoc ipso potest glitely per dictamen alio re-
flectionem super hoc fuit dubium prudenter ju-
dicare, tale autem sibi hic et nunc esse
licite. quod hoc ipso potest sequi sententiam minus
tuta, minusque probabilem, licet non potest
prudenter judicare iudicio speculativo et
remoto, illa est absolute vera. H. pro-
batur. quodcumque aliquis rite obijerit perpen-
sis non prudenter iudicat dari legem prohibito-
riam pictoria die festo exercenda, hoc ipso
talis lex prohibens non est ipsi sufficienter

De Conscientia probabilis.

ascendente Domino. qd opinio probabilior est re,
quæ operatio moraliter certa.

199.

Confirmatur. 2. quæ in Schola S. Thoma vel
subtilis Scoti sentit cum suis, adhuc prudenter
sentit, et dum spectat motum voluntatis s. q. lege
Ordinis aut decentiæ, quæ est in conformitate doctri-
nae, em in qæ moris, prudenter sentit. quis am
dixerit, cuius Thomistarum aut Scotistarum oes
suas sententias videri probabiliores? qd qui sen-
tunt sententia em minus probabilis, prudenter sentit,
dummodo illa sit verè et comparative probabilis,
quod semper requiritur.

200.

Probatur. 6. p. aliquis dare alteri consili-
um juxta sententia minus tuta, et sibi minus probabile,
et ille alter p. hanc sui consultoris sententia licite
et honestè sequi. qd em ipse ex consultore p. ad
sequi. qd probatur. i. negativè. q. nulla rei
hujus ræ dari p., nisi hæc q. (Cum adversarij
contendant) consultor n. p. judicare sententia illa
sua ee vera, et qm judicio speculativo certo,
et exclusivo ois formidinis. hæc am ræ nulla è,
et probaret, q. negs sequi liceret sententia pro-
biliores minus tuta, q. negs hanc judicare p. om-
nem verè judicio exclusivo ois formidinis.

201.

A. verò prioris entymematis probatur. alij v. g.
Petrus, cui sententia minus tuta aparet probabilior,
licet, p. alteri juxta eam consili-
um dare, ut
adversarij ipsi concedunt, qd em alij v. g. paulus
p. dare consili-
um, cui sententia talis aparet minus
probabilis. consequentia probatur: si Petrus

Disputatio. 7. Articulus. 4. S. 2.

confulenti dicere sit, ipsum esse licite hic et
nunc sequi sua sententia sibi probabilior, tunc
non est ratio, cur non enim paulo eidem confulenti
dicere possit, ipsum hic et nunc licite sequi esse
sententia petri: atqui Petrus, cui illa sententia
minus tuta videtur probabilior, sit hoc dicere:
quod enim Paulus idem sit dicere confulenti; licet
et Paulus videatur illa sententia minus probabi-
lis.

Neque dicas: Paulus in tali casu, licet dicere
possit, sententia minus tuta alijs viris doctis videri
probabilior et absolute vera, addere tamen debere,
sibi illa videri minus probabile, et absolute falsa:
quod si dixerit, hoc ipse alterum illud debere sequi sen-
tentia tutiore, eo quod minus tuta non amplius apa-
ritura sit ipsi verosimilior notabiliter opposita
tutiore. non inquam, hoc dicas. alias est se-
queretur, quod enim ille, cui sententia minus tuta
aparet notabiliter probabilior opposita tutio-
re, quamvis interroganti respondere possit, eandem
sententia minus tuta sibi notabiliter videri
probabilior, et absolute enim vera, addere tamen
deberet, opposita tutiore alijs viris doctis videri
magis probabile, et absolute vera, et si neque
ipse consilium dare possit, iuxta quod sententia minus
tuta sequi possit confulenti, quod tamen contra praxi ad-
versatur, et adversarij non concedent.

202.

S. 3. tius.

Soluntur Objectiones.

De Conscientia probabili.

203. Ob. i. Sententia hęc nimium laxat conscientias,
et enervat vim legum. qđ n̄ ē admittenda. con-
sequentia in ea patet, qđ Matth. 7. intrare jubemur
per angustā portā, et ibidem spatiosa dicitur via,
quā ducit ad perditionē, cum qđ sententia benigna
monstrat viā spatiosā, rigida verō arctiorē, sequi
debemus rigidam. R. i. argūto probare,
qđ neq; liceat sequi sententiam minus tutā et pro-
babiliōrē, qđ em̄ hęc magis laxat conscientias,
quā opposita. Deinde Retorgeri p̄t ar-
gumentum. Sententia adversariorū nimis coar-
ctat conscientias, et redigit ad impossibilia, serupen-
dos et anxietates; cum tñ Jugu' Christi dicat in
Evangelio p̄ave, et onus leve. qđ.

204. R. 2. N. A. licet ē aliquantulum laxet, n̄
tñ plus equo laxat conscientias, nec enervat
vim legum; cum hęc n̄ obligent, si sint inveni-
biliter dubia, prudenter negabiles, et n̄ sufficien-
ter promulgata. Ceterum quinam effectus
primis Ecclesia temporib; facti sint in stricto
rigore, praesertim in administratione Sacramti
Poenitentiae tunc usitato, dum nimirum gravissima
diuturna ac publica poenitentia imposita fuerunt
poenitentibus, fusē Describit b. Franklinus duo-
bus tomulis contra rigidiorū quorundam calum-
nias. Quodq; conjici p̄t ex hoc, qđ tom. 2. distut.
ii. subjicit his verbis: Cum anno 1095. Urbanus
Papa in Concilio Claramontano Sacrum celebrā in-
diceret ad recuperandā terrā sanctā, et ad illud

eventibus in praeiudicium proponeret integrali relaxatione
penitentiarum, alias pro peccatis exsolvendis.
rum, tantum hominum factus est concursus ad bellum,
ut urbes tota vacuarentur: Destituebantur, in-
quit, agri cultoribus, aedes habitatoribus, totis
migrabatur urbibus. De eodem quoque S.

Bernardus. epist. 249. sic hbt: Vacuabantur urbes
et castella, et poena iam non inveniunt, quem
apprehendant septem mulieres Virum unum.

fecerant hoc nimirum. Fideles ex impatientia
nimis rigoris et desperatione, qua tandem ab-
ire in militiam adacti sunt.

Ob. 2. si sententia minus probabilis sequi li-
ceret, tunc frustra laborarent theologum, dum
scientes dari opinionem probabilem faventem liber-
tati, tamen contendunt actionem aliquam, de cuius li-
centia certat, esse prohibitam. Sed hoc non potest dici.

Q. N. majore labor est iste deseruit,
ut melius constet de certitudine comparativa
sententiarum, et tandem fiant sententia certa,
vel omnia falsa declarentur.

Ob. 3. qui practice sequitur opinionem minus proba-
bilem, facit in eo probabiliter iudicat esse male
peccatum. Q. D. A. ita tamen,
ut simul in iudicet, probabiliter non esse peccatum
male, et certo falso non esse peccatum male.

Q. A. ut hoc non simul iudicet. N. A. et gratia.

Ratio est, quod sic operans debet sibi formare dictamen
proximum reflexum, quo iudicat, hic et nunc in du-
bitio speculativo non esse prohibendum a Deo sic ope-
rari.

205.

206.

De Conscientia probabilis.

207.

Ob. 4. Sententia minus probabilis comparata ad, probabiliorē, et in presentia hujus personae suam probabilitatē, aut fallē ita operans cum ignorantia vincibili operat, ut pote quā potest fallē deponere. qđ n̄ licet ita operari.

R. N. H. quoad utrumq; membrū. Rāo prioris ē, qđ per sententiā probabiliorē n̄ exercentur fundamenta sententiā minus probabilis. Rāo posterioris ē, qđ taliter operans fuit, sententiā suā minus probabilē ēē adhuc verē et comparativē probabilē, et alterā, licet magis probabilē, n̄ tñ ēē certā, et forte moraliter fallē inhonestā potius, quā suā; praesertim cum multa sententiā, ante aliqua tempora probabiliores, nunc certō fuit falsa, qualis ē illa, quae docebat solemnitate votorū ēē de cetera Religiois, unde n̄ operat, cum ignorantia vincibili, qui eam nec potest, nec debet deponere.

208.

Ob. 5. Cognitio moraliter et objective falsa n̄ potest ēē formaliter vera. qđ nec operatio moraliter inhonesta potest ēē formaliter honesta. Sed sequendo sententiā minus probabilē faciunt operatioē moraliter inhonestā. qđ ē formaliter inhonesta.

R. i. hoc argūm. probare, qđ negs probabiliorē rem sequi potest, qđ ē hac frequenter ē moraliter inhonesta. Item qđ operatio moraliter et inhonesta et ex errore invincibili facta, ēē formaliter inhonesta.

209.

R. 2. C. H. N. g. p. d. Subsumptum Concedo, et nego alteram consequentiam. Diffinitas ē, qđ veritas actūs essentialiter respicit et

partialiter constituitur per statum objecti ita se habentem, sicut actus enuntiat. contra vero honestas formalis nec essentialiter respicit, nec partialiter constituitur per honestatem materialem et objectivam, sed pendet unica ex dictamine, cui substat, ut patet ex casu, quo quis alteri auferret alienum, putans eum suum.

Ob. 6. Viator imprudenter eligit viam minus tutam, et minus probabilem. qd em operans sententiam minus tutam et minus probabilem. 210.

R. 6. A. N. qd. Disparitas est, qd viator sibi non potest procurare certitudinem viae et salutis per dictamen reflexum et ultimum aliq. ab vero operans id potest.

Ob. 7. ex P. Taberna, sententia contra patens. 211.

Juxta nos haereticus sua haeresim judicans probabilior, licet doctrinam catholicam judicaret probabilior, potest honeste in suo errore persistere. Sequela autem est damnata ab Innocentio XI. qd simile qd ait citatus Auctor sequi in Pilato Christum damnante ad mortem, eum scilicet non peccasse, qd sequi potuisset sententia Pontificum et populi Hebraici, quos utiq. judicare potuit saltem minus probabiliter eos habuisse causam justam Christum morti tradendi.

R. ad primam N. majorem. Ratio est, qd magnus est discrimen inter probabilitatem haeticorum, et probabilitatem Catholicorum, de qua hic loquimur, nam haec nostra includit ignorantiam, 212.

De Conscientia probabili.

et incertitudinē invincibilem, qua vinci nō potest, sicut enim post diuturnas disputationes: e contra verō hereticorum probabilitas includit ignorantiam vinci-
bilem, q̄ potest et debent majore diligentia adhi-
bere, ut perveniant ad certitudinē, ad quā certifi-
catis pervenient, si animo sincero prestent eam
diligentiā inquirendi certitudinē, et ideo, sicut
ab ignorantia invincibili ad vincibilem nulla ē
argumentatio, ita neq; ab una probabilitate
ad aliam.

213. Quod attinet ad Pilatū, nego, cum probabili-
ter judicare potuisse de Justitia Crucifixionis
Christi, sciebat ē, ut ait scriptura, q̄ per in-
vidiam tradiderunt eum, et ideo lavit manus.
Item dicendum ē de Judais tradentib; eum, qui
ex signis manifeste videre poterant, eum ē
Christum, ut testatus ē ipse Dominus: si ea signa
fecissem, que nemo alius fecit, peccatum
haberent. et ideo terribiles illa maledictio-
nes in populum hebreū latae sunt, qua in
psalms 108. et alibi continentur: c: g: in me-
moria redeat iniquitas Patris ejus, in confre-
ctu Domini, et peccatum Matris ejus (id ē
Synagoga) n̄ deleatur.

214. Ob: 8. Sequeret; q̄ si aliquis accepisset re-
sponsū ab uno theologo sibi minus gratū,
pōt consulere aliū, et si neq; ab hoc refer-
ret faventē sententiā, pōt adire tertium et
quartum. hoc ē absurdum. gō.

Q. C. majore. D. minorem. Sed hoc est absurdum,
P. interrogans non servet conditiones necessarias. C.
minorem. si eas servet, hoc est, si non agat mala
fide, neque studio adeat haec notorie indoctus.

N. minore et ipsa. Quod responsum est, quod talis
utitur veris licito ad finem licitum, ut scilicet tandem
acquirat sententiam sibi faventem in re licita, go.

Ob. 9. sequeret, quod aliquis sequi potest horologium
fallax, et indicans tunc horam undecimam, quod
jam est duodecima. hoc non potest dici. go.

215.

Q. D. majore. sequeret, quod aliquis potest sequi ho-
rologium fallax, de quo in hoc et nunc verum et
comparative probabile est, quod non fallat. C. majore.
de quo hoc non est verum et comparative probabile.

N. majorem. Sententia autem verum et comparative
probabilis est similis horologio, de quo est verum
et comparative probabile est, quod non fallat, vel si
recipere falleret, tunc error foret inculpabilis, nec
peccaminosus, nisi materialiter. Tunc sequeret
ex hoc, quod neque probabiliorum sequi liceret sen-
tentiam, quod est haec falleret.

Ob. 10. go est liceret sequi sententias temerarias,
et scandalosas. Hoc non potest dici. go. Q. Nego
Platum. Sententia est verum et comparative proba-
bilis non est scandalosa nec temeraria, sed potius
temerarium est, gravium virorum sententiam
dicere temeraria.

216.

Ob. 11. In concursu duarum opinionum probabilium
quibus facere tenetur, quod est in se ipsis ad asse-
quendam veritatem: Sed qui sequitur minus probabile,
hoc non facit. go. Q. D. majorem. ad assequendam

217.

De Conscientia probabilis.

Veritatem dictaminis proximi. C. majorem. re-
moti. N. majorem.

218.

Ob: 12. vis ille foaliter peccat, qui transgreditur
legem reipsa existentem, nisi illum excuset ignorantia
invincibilis, sed talis, qui sequitur probabilem relicta
probabiliora, scilicet transgreditur legem reipsa existen-
tem, et ipsum non excusat ignorantia invincibilis.
gō.

Q. D. majorem. nisi illum excuset
ignorantia invincibilis, hoc est, omnimoda infirmitas
legis. N. majorem. hoc est invincibilis carentia
cognitionis sufficientis ad servandam legem, qua
datur. C. majorem.

219.

Ob: 13. Sententia haec repugnat auctoritati S.
Thomae. gō. Q. N. H. ut est bene ostendit li-
ber auctoris Anonimi, recentissimi in lucem editus,
et totius Galiae applausu receptus, cui titulus est:
Littera ad P. Patrem Alexandrum Dominicanum,
in quibus doctrina Thomistarum cum doctrina alio-
rum Theologorum comparatur, praesertim super
probabilitate opinionum et auxiliis divinae gratiae;
S. Thomas nequaquam est huic doctrina contrarius,
ipse est, ut ibi folio 59. habetur, quaestionem hanc
de probabilitate non examinare instituit, ut prope
qua primum postea, certa quadam occasione data,
in disputatione venit, si autem subinde septum habet:
ubi tradere videtur in dubio tutius esse sequendum,
semper loquitur de dubio practico, non speculativo.

220.

Fit hoc clarum inde, quod praecipui interpretes et
sectatores S. Thomae nobiscum sentiunt, inter
quos in dicto libello exprimentur est Thomistis
Alvarez, Bannez, Gopez et alij, qui omnes acriter,

Disputatio. 5. Articulus. 1. S. 1.

et certantibus animis studiosq; causam probabilitatis hujus amplexi sunt. et his utiq; notificatus fuerit S. Thomas; imò Capitulum generale Ordinis S. Dominici Commentarios Joannis Florentini Baptista acerrimi sententia nostra Patroni n̄ solum approbavit, sed em̄, ut ecerent, foali precepto imperavit.

Disputatio 5ta.

De libertate actuum humanorum.

Articulus 1mus.

Quoniam, et qualis libertas requiratur ad actum moraliter honestum, vel inhonestum?

S. 1mus.

Statuitur nostra Conclusio.

Sciendum ab initio libertatem dividi in libertatem a coactione, et libertatem a necessitate, seu indifferentia. prior e, qua habet beati in celo, cum amant Deum, diciturq; facultas operandi juxta appetitum elicited sine violentia extempore illata. Altera vero e facultas operandi, qua positis oib; ad agendum prerequisite p̄t voluntas tñ agere vel n̄ agere, et superaddit voluntati indifferentia ad agendum vel n̄ agendum. Subdividi solet in libertate contradictionis, vi cujus n̄ p̄t voluntas agere vel n̄ agere, et in libertate contrarietatis, qua e facultas ad ponendos actus contrarios, amorem scilicet, vel odium.

Sico. i. ad actum honestu vel inhonestum moraliter, 222.